

RIKSSÅR

21-09-01

PATIENTRAPPORT

Denna rapport är speciellt anpassad till dig som drabbats av ett svårläkt sår eller är närstående till någon som drabbats av ett svårläkt. I rapporten presenteras RiksSår och del av data från registret. Du kan även läsa om olika typer av sår och vad du som har ett svårläkt sår kan göra för att ge bästa förutsättningar för läkning av såret.

Innehållsförteckning

Vad är RiksSår.....	2
Vad är ett svårläkt sår.....	2
Varför läker inte såret.....	2
Varför är det viktigt att få en sår diagnos	2
Patientmedverkan	3
Data från registret.....	3
Vem kan drabbas av svårläkt sår.....	3
Tidig diagnostisering leder till kortare sår läkningstid.....	3
Sår diagnoser i registret.....	4
Minskad läkningstid från registrering i registret fram till läkning.....	4
Läkningstid för olika sår diagnoser.....	5
Minskad antibiotikaförbrukning.....	5
Vad du kan göra om du har ett sår som inte läker.....	6
Vad du kan göra för att påskynda läkning.....	6
Vill du veta mer om RiksSår?.....	6
Kontaktuppgifter.....	6

Vad är RiksSår

RiksSår är ett nationellt kvalitetsregister för personer med svårläkta sår. RiksSår bidrar till ett strukturerat omhändertagande med tidig utredning och anpassad behandling av dig som drabbats av ett svårläkt sår. Data i registret ger dessutom information om hur vården av personer med svårläkta sår fungerar och hur den kan bli bättre. I RiksSår finns över 10 000 personer registrerade, vilket gör att vi snabbt kan hitta områden för kvalitetsförbättringar som ska leda till bättre livskvalitet för dig som lever med ett svårläkt sår.

Vad är ett svårläkt sår

Ett sår som inte läkt på sex veckor räknas som ett svårläkt sår. Hit räknas bensår, trycksår och fotsår hos person med diabetes. I Sverige uppskattas upp emot 30 000 personer ha ett pågående svårläkt sår som kan ta månader och år att läka. Svårläkt sår innebär ofta stora problem för den som drabbas. Symtom från såret, sårbehandling och bundenhet till återkommande besök på vårdinrättning kan upplevas påfrestande och påverka livskvaliteten negativt.

Varför läker inte såret

Det kan finna flera bakomliggande orsaker till att ett sår inte läker. Många svårläkta sår är belägna på underbenen. Den vanligaste orsaken till att ett sår på benet blir svårläkt är att cirkulationen i benet är nedsatt. En annan vanlig sårtyp är trycksår. Trycksår kan uppkomma över hela kroppen men uppkommer vanligast över benetskott som belastas med tryck. Ett svårläkt sår kan också bero på sjukdomar som t.ex. diabetes eller reumatiska sjukdomar. Det finns flera andra typer av ovanliga sår med andra bakomliggande orsaker. Det är viktigt att personer med svårläkt sår tidigt utreds och att det fastställs en sår diagnos.

Varför är det viktigt att få en sår diagnos

För att kunna behandla dig och såret rätt är det viktigt att ta reda på vad som är den bakomliggande orsaken till att såret inte läker, det vill säga vad såret har för diagnos. Utifrån sår diagnosen kan behandlingen inriktas mot den bakomliggande orsaken. Saknas sår diagnos och en anpassad behandling kan sår läkningen fördröjas avsevärt.

Du som har ett svårläkt sår och inte fått en sår diagnos fastställd har rätt att kräva det. Du har också rätt att få information om olika behandlingsalternativ och fatta ditt beslut om vilken behandling du vill ha.

De vanligaste sår diagnoserna:

- Venöst sår
- Arteriellt sår
- Venösarteriellt sår
- Diabetesfotsår
- Trycksår
- Svårläkt sårskada utan nedsatt cirkulation

Patientmedverkan

RiksSår har två patientrepresentanter, Inger Jardevi och Harry Hansson) som sitter med i styrgruppen och deltar i registerarbetet. De har bildat en förening för patienter och närstående – PASS.

Patienter med svårläkta sår har sedan länge räknats till en av sjukvårdens ”tysta grupper” och det har saknats en patientförening.

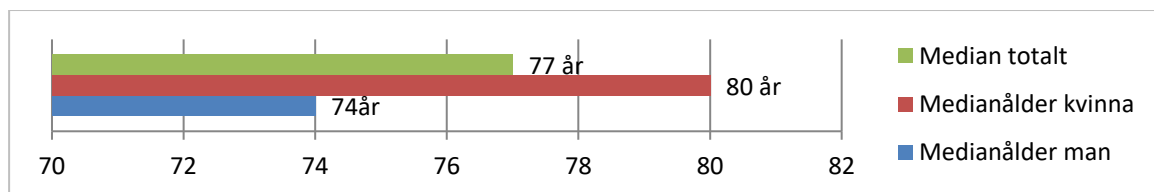
Patient- och Anhörigföreningen för patienter med svårläkta sår – PASS omfattar patienter med svårläkta sår men även anhöriga, som ofta tar ett stort ansvar för sårbehandlingen. Vår grundtanke med föreningen är att patienter och anhöriga kan ta kontakt med oss för stöd och råd, säger Inger Jardevi och Harry Hansson, som kan nås via RiksSårs koordinator Anna Davnert, anna.davnert@rikssar.se Telefon: 0734-47 13 09, tisdagar kl. 8-16.

Data från registret

I RiksSår registreras personer som fått ett svårläkt sår och när såret läkt kompletteras registreringen med data över den behandling du har fått under sårhäkningsperioden. Det är inte tvingande att registreras i registret som patient har du rätt att säga nej till registrering. På RiksSårs hemsida www.rikssar.se kan du läsa mera om dina rättigheter. I dagsläget finns över 10 000 personer registrerade i RiksSår, vilket gör att vi snabbt kan hitta områden för kvalitetsförbättringar. Det leder till bättre livskvalitet för dig som lever med ett svårläkt sår.

Vem kan drabbas av svårläkt sår

Svårläkta sår kan drabba alla men risken ökar med stigande ålder och samsjuklighet. Medelålder i registret är 77 år och 25 % av patienterna har diabetessjukdom och 71 % hjärtkärlsjukdom. Det är lite fler kvinnor än män (55 % av registreringarna och män 45 %) och kvinnorna är i snitt lite äldre (figur 2).

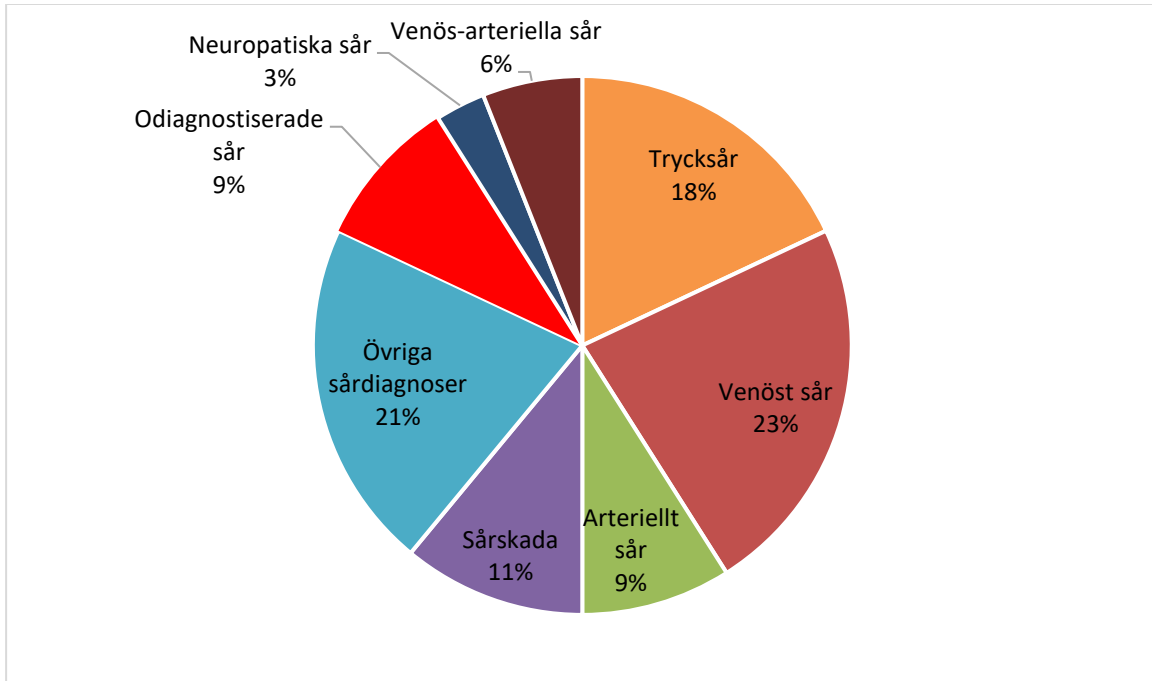
Figur 2. Medianålder i registret 2016–2020

Tidig diagnostisering leder till kortare sårhäkningsperiod

Det är viktigt att du som söker för ett svårläkt sår får en sår diagnos. Om såret inte läkt på sex veckor ska du söka för att få en diagnos som förklarar varför såret inte läker. I registret ser vi att mediantiden för registrering i RiksSår, som innefattar att en sår diagnos ställs, är 11 veckor.

Sår diagnoser i registret

Diagnosfördelningen under 2020 följer samma mönster som föregående år. Den vanligaste sår diagnosen i registret är venösa sår följt av trycksår och sårskador (figur 3). Odiagnostiserade patienter hos vårdenheter som registrerar i RiksSår utgör 8 %. Denna siffra kan förväntas vara betydligt högre bland de enheter som inte registrerar i RiksSår.

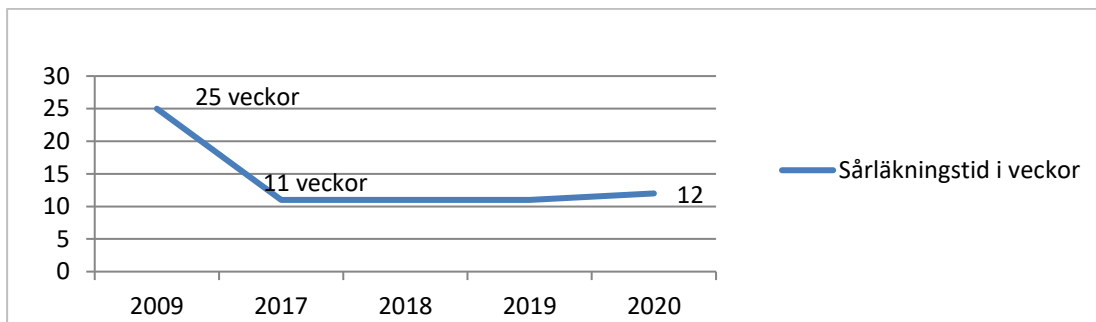

Figur 3. Sår diagnoser i registret

Minskad läkningstid från registrering i registret fram till läkning

I ett antal studier med data från RiksSår har visats att genom användandet av registret uppnår man en kvalitetssäkrad vård för patienter med svårläkta sår. Under åren 2009 till 2014 minskade läkningstiderna sedan patienten registrerats i RiksSår från 146 dagar till 53 dagar.

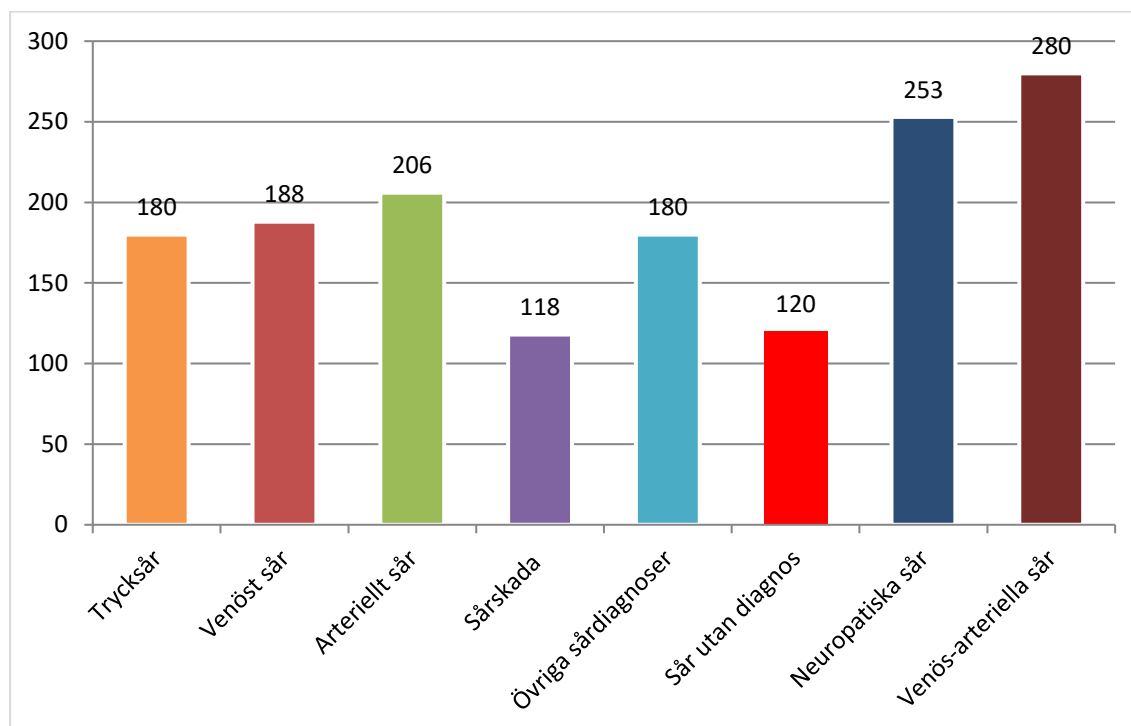
Sårläkningstiden efter att patienten registrerats i registret ligger senaste åren konstant kvar på 11-12 veckor (figur 4). Minskning av sårläkningstiden beror sannolikt på att registrering i RiksSår ger ett strukturerat arbetssätt med tidig sår diagnostisering och med hög kontinuitet då en såransvarig efterfrågas för varje patient.

Figur 4. Minskning av sårläkningstid mellan 2009 – 2020

Läkningstid för olika sårdiagnoser

Läkningstiderna skiljer sig åt mellan de olika sårdiagnoserna, längst tid tar de venös arteriella såren att läka (figur 4).

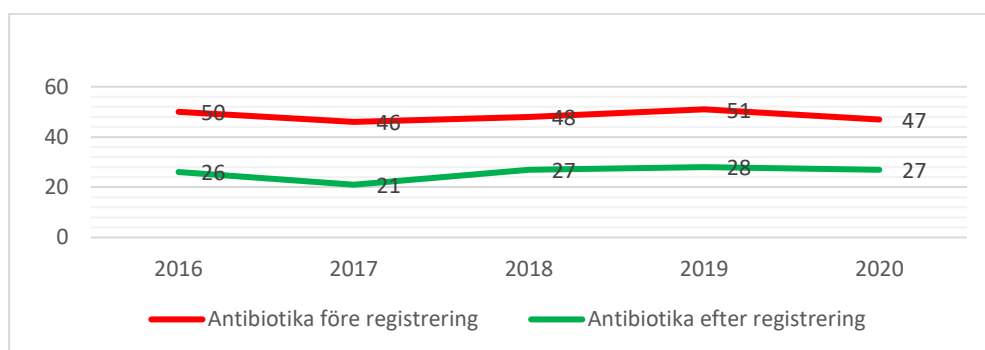

Figur 4. Total läkningstid (median) i dagar/sårdiagnos 2020.

Minskad antibiotikaförbrukning

Överförskrivning av antibiotika till patienter med svårläkta sår sker ofta då det kan vara svårt att avgöra om såret är infekterat eftersom eksem och den rodnad ofta förekommer utan att en antibiotikakrävande sårinfektion föreligger. Överförskrivning av antibiotika utgör en stor risk för ökad antibiotikaresistens. En överförskrivning av antibiotika leder inte bara till bakterieresistens utan påverkar upptaget av andra läkemedel, som patienter med svårläkt sår tar och kan på ett negativt sätt påverka ditt välbefinnande.

Resultat från RiksSår visar en signifikant minskning av antibiotikaanvändning efter registrering i RiksSår. Under perioden 2009–2015 fick 69 % av patienterna antibiotika innan registrering jämfört med 22 % från registrering till läkning. Data från registret senare år visar en fortsatt minskning av antibiotikaförbrukning efter registrering (figur 5).

Figur 5. Antibiotikabehandling före och efter registrering

Vad du kan göra om du har ett sår som inte läker

1. Har du ett sår som inte läkt på 1-2 veckor sök vård på din vårdcentral.
2. Har såret inte läkt på 6 veckor klassas det som ett svårläkt sår, då ska en sår diagnos sättas och ställningstagande till vidare handläggning ska ske.
3. Var aktiv i din behandling, vården ska utformas i samråd med dig.
4. Se gärna våra filmer på www.rikssar.se där du ser hur andra patienter fått hjälp.
5. Behöver du råd o stöd, tveka inte att ringa.

Vad du kan göra för att påskynda läkning

- Följ de behandlingsråd som upprättats.
- Maten är viktig för sår läkning, se över din kost så att alla viktiga näringsämnen finns med. Om aptiten är dålig kan du behöva tillskott av näring, ta kontakt med din vårdenhet så hjälper de dig.
- Att vara i rörelse är bra för hälsan i stort. Det ökar också cirkulationen i dina ben och kan därmed påskynda läkning av bensår. Har du begränsad rörlighet, tala med personalen på din vårdenhet så kan de hjälpa dig med ett individuellt anpassat rörelseprogram.
- Smärta försämrar ofta livskvalitén och försämrar sår läkningen. Har du smärta behöver du smärtlindring. Ta kontakt med din vårdenhet om du har besvär med smärta.
- Har du diabetes sjukdom, kontrollera ditt blodsocker regelbundet under sår läkningsperioden. Dåligt reglerad diabetes försämrar sår läkning.
- Rökning drar samman blodkärlen och försämrar sår läkningen på flera sätt. Ta kontakt med din vårdenhet om du behöver hjälp med att sluta röka.
- Mår du bra för övrigt? Om inte kanske det är dags för en kontroll hos din läkare.

Vill du veta mer om RiksSår?

Gå in på hemsidan www.rikssar.se

Kontaktuppgifter

Anna Davnert, registerkoordinator för RiksSår

anna.davnert@rikssar.se

Telefon: 0734 47 13 09 (öppen telefon tisdagar 08-16)